proLékaře.cz | 22.11.2026

RECENZE KNIHY

SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA OSOB S OMEZENÍM POHYBLIVOSTI A KONCEPT PRAXE ZALOŽENÉ NA DŮKAZECH

Mgr. Jana Havlíčková[1]
Mgr. Jitka Komrsková[1]

Jana Havlíčková

Jitka Komrsková

Cílem publikace je představit téma osob s omezením hybnosti podle principů konceptu „praxe založené na důkazech“ (evidence-based practice, EBP). Tento přístup zahrnuje integraci klinického know-how, nejlepší vědecké důkazy a preference a hodnoty klienta. Vědecké důkazy byly čerpány ze stovek relevantních systematických review. Vědecká data byla propojena se zkušenostmi odborníků a zároveň byl zohledněn pohled samotných klientů a jejich rodin. Tato kniha je prvním dílem z plánované série publikací zabývajících se stejným tématem. Máme se tedy na co těšit.

Kniha je rozdělena na osm kapitol.

První kapitola se zaměřuje na somatopedii z hlediska historického vývoje. Vymezuje pojem, definuje ji jako jednu z disciplín speciální pedagogiky a ukazuje referenční obory, které vytvářejí její poznatkovou základnu. Dozvíme se, jak se vyvíjela péče o osoby s omezením pohyblivosti v hluboké historii i ve 20. století. Ukazuje se, že termín somatopedie je specificky československý (zavedl ho František Kábele v roce 1956). Dále můžeme srovnat vývoj speciální pedagogiky u nás a v zahraničí a zjistit úskalí, která vznikla izolací Československa ve východním bloku před rokem 1989.

Druhá kapitola definuje pojem „omezení pohyblivosti“ a další pojmy, které patří k terminologii ve speciální pedagogice, a to z hlediska medicínského, sociálního a biopsychosociálního modelu. Jsou zde vymezena omezení pohyblivosti a jejich kategorie. Podle autorů se terminologie průběžně mění, což je zřejmé i v klasifikacích Světové zdravotnické organizace (WHO). Pozornost je věnována Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví (MKF).

Třetí až pátá kapitola se věnují rehabilitaci osob s omezením pohyblivosti. Vymezuje pojem rehabilitace jako koordinované činnosti na úrovni zdravotnické, sociální, kulturní, pedagogické, pracovní, technické, legislativní, ekonomické, organizační i politické. Najdeme zde příklady interprofesní spolupráce z Jedličkova ústavu a škol, Kliniky rehabilitačního lékařství v Praze a Centra sociálních služeb Tloskov. Dále jsou uvedeny důležité strategie a rozdělení sociální rehabilitace podle platné legislativy.

Šestá kapitola informuje o komunikaci osob s omezením pohyblivosti. Seznamuje čtenáře s koncepcí logopedické péče v ČR a s úlohou logopedie v rezortu zdravotnickém, školském a sociálním. Podrobněji se věnuje nejčastějším logopedickým diagnózám u osob s omezenou pohyblivostí (afázie, dysartrie/anartrie, orální či verbální apraxie/dyspraxie, dysfagie). Dále jsou zde nastíněny principy a možnosti alternativní a augmentativní komunikace. Kapitola poskytuje ucelený, přehledný, ale bohužel velmi stručný nástin logopedické péče u osob s omezením pohyblivosti. Vzhledem k rozsahu celé publikace však není pro podrobnější pojednání o dané problematice prostor. V závěru kapitoly jsou popsány důvody, proč se v klinické logopedii zatím koncept praxe založené na důkazech neprosazuje.

Sedmá kapitola se věnuje rodinám osob s omezením hybnosti a vlivům této skutečnosti na chod rodiny. Důležitá je podkapitola 7.3 Sourozenci osob s omezením hybnosti. Bohužel je velmi teoretická. Aby byla přínosná i pro rodiny, bylo by nutné uvést konkrétní možnosti podpory v ČR.

Osmá kapitola popisuje samotný koncept EBP – jaká je jeho historie, východiska, význam a metodiky. Je zde i přehled témat systematických review zaměřených na speciální pedagogiku u osob s omezením pohyblivosti.

[1] Mgr. Jana Havlíčková, Mgr. Jitka Komrsková, Jedličkův ústav a školy, V Pevnosti 4, 128 41 Praha 2, Česká republika. E-mail: J.Havlickova@jus.cz.

proLékaře.cz | 22.11.2026

Kniha je psána odborným jazykem, mnohé kapitoly jsou psány na úrovni vědecké publikace. Snaží se obsáhnout široké množství témat, z nichž by si některá zasloužila samostatnou knihu. V další publikaci bychom se mohli seznámit např. se současným vzděláváním osob s omezením pohyblivosti, s možnostmi inkluze či systémem rané péče a speciálněpedagogických center. Zajímavý by byl také vhled do současné situace v Česku.

Pro lepší přehlednost by bylo dobré uvést jména autorů rovnou ke kapitolám (jména jsou uvedena pouze v úvodu knihy, nenajdeme je ani v obsahu).

Publikace je vhodným materiálem pro všechny, kdo pracují s osobami s omezením pohyblivosti, tj. pro speciální pedagogy, logopedy, ergoterapeuty, psychology, pedagogy, lékaře, fyzioterapeuty a sociální pracovníky. Kliničtí logopedi z ní mohou profitovat v případě, že se chtějí seznámit s konceptem praxe založené na důkazech, který u nás zatím není příliš znám.

Literatura

KANTOR, Jiří, 2023. *Speciální pedagogika osob s omezením pohyblivosti a koncept praxe založené na důkazech*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-6274-5.